

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CHO GIÁO SINH CÁC TRƯỜNG TRUNG CẤP SỰ PHẠM MẦM NON KHI DẠY MÔN GIÁO DỤC HỌC MẦM NON

NGUYỄN THỊ HUYỀN

Trường Trung cấp Sư phạm Mẫu giáo - Nhà trẻ Hà Nội
Email: Hoahuyenanhdatt@yahoo.com.vn

Tóm tắt: Đối với giáo dục đại học Việt Nam, phát triển năng lực người học được xem là một giải pháp quan trọng nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực, đáp ứng yêu cầu của xã hội. Tác giả bài viết đề xuất một số biện pháp phát triển năng lực người học thông qua đổi mới phương pháp dạy học; sử dụng những kĩ thuật dạy học mới theo hướng phát triển năng lực cho giáo sinh các trường trung cấp sư phạm mầm non khi dạy môn Giáo dục học mầm non.

Từ khóa: Đổi mới; phương pháp dạy học; phát triển năng lực; môn Giáo dục học mầm non.

(Nhận bài ngày 20/4/2016; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 17/6/2016; Duyệt đăng ngày 27/7/2016).

1. Đặt vấn đề

Những yêu cầu cấp bách về chất lượng nguồn nhân lực phục vụ sự phát triển kinh tế - xã hội nói chung và đòi hỏi của giáo dục mầm non nói riêng, đòi hỏi giáo dục Việt Nam cần nhanh chóng thoát khỏi mô hình giáo dục truyền thống, chuyển sang mô hình giáo dục theo định hướng tiếp cận năng lực người học, chuyển từ việc trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học.

Thực tiễn dạy học môn Giáo dục học mầm non trong những năm vừa qua cho thấy, giáo sinh còn lúng túng trong việc tiếp nhận tri thức môn học, cũng như vận dụng những tri thức môn học vào công tác chăm sóc và giáo dục trẻ mặc dù các em đã rất cố gắng. Có khá nhiều vấn đề đặt ra khi xem xét chỉnh sửa, đổi mới chương trình. Trước hết là việc xem xét, thiết kế lại cần theo cách tiếp cận nào? Bản chất của cách tiếp cận ấy là gì? Và tại sao lại theo hướng tiếp cận này? Xu thế thiết kế chương trình theo hướng tiếp cận năng lực được khá nhiều quốc gia quan tâm, vận dụng trong giai đoạn hiện nay.

Những nghiên cứu về lí luận và thực tiễn đã cho thấy, tiếp cận theo năng lực người học đang là xu thế của giáo dục thế giới nhằm thu hẹp khoảng cách giữa đào tạo nhân lực của nhà trường và yêu cầu của xã hội. Đổi mới phương pháp dạy học đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học, nghĩa là từ chỗ quan tâm đến việc học sinh (HS) học được cái gì đến chỗ quan tâm HS vận dụng được cái gì qua việc học.

2. Đổi mới phương pháp dạy học nhằm phát triển năng lực của người học

2.1. Năng lực và phát triển năng lực

Năng lực là khả năng thực hiện có hiệu quả và có trách nhiệm các hành động, giải quyết các nhiệm vụ, vấn đề thuộc các lĩnh vực nghề nghiệp, xã hội hay cá nhân

trong những tình huống khác nhau trên cơ sở hiểu biết, kĩ năng, kĩ xảo và kinh nghiệm cũng như sự sẵn sàng hành động.

Phát triển năng lực không chỉ chú ý tích cực hoá HS về hoạt động trí tuệ mà còn chú ý rèn luyện năng lực giải quyết vấn đề gắn với những tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp, đồng thời gắn hoạt động trí tuệ với hoạt động thực hành, thực tiễn.

Theo tác giả Lương Ngọc Bình (Học viện Quản lí Giáo dục), dạy học theo phương pháp tiếp cận năng lực là phương pháp dạy học hướng vào năng lực của người học để thiết kế chương trình. “Muốn dạy học theo phương pháp tiếp cận năng lực đạt hiệu quả mong muốn thì khâu xác định sở thích và năng lực người học là quan trọng hàng đầu nhưng chỉ dựa vào sở thích của người học thì đúng nhưng chưa đủ. Để quyết định thành công, yếu tố có tính quyết định ở đây là năng lực người học”.

2.2. Đổi mới phương pháp dạy học nhằm phát triển năng lực của người học

Đổi mới phương pháp dạy học đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học, nghĩa là từ chỗ quan tâm đến việc HS học được cái gì đến chỗ quan tâm HS vận dụng được cái gì qua việc học. Để đảm bảo được điều đó, phải thực hiện chuyển từ phương pháp dạy học theo lối “truyền thụ một chiều” sang dạy cách học, cách vận dụng kiến thức, rèn luyện kĩ năng, hình thành năng lực và phẩm chất. Tăng cường việc học tập trong nhóm, đổi mới quan hệ giáo viên (GV) – HS theo hướng cộng tác có ý nghĩa quan trọng nhằm phát triển năng lực xã hội. Bên cạnh việc học tập những tri thức và kĩ năng riêng lẻ của các môn học chuyên môn cần bổ sung các chủ đề học tập tích hợp liên môn nhằm phát triển năng lực giải quyết các vấn đề phức hợp.

Phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động của

người học, hình thành và phát triển năng lực tự học (sử dụng sách giáo khoa, nghe, ghi chép, tìm kiếm thông tin...), trên cơ sở đó trau dồi các phẩm chất linh hoạt, độc lập, sáng tạo của tư duy. Có thể chọn lựa một cách linh hoạt các phương pháp chung và phương pháp đặc thù của môn học để thực hiện. Tuy nhiên, dù chúng ta sử dụng bất kì phương pháp nào cũng phải đảm bảo được nguyên tắc "HS tự mình hoàn thành nhiệm vụ nhận thức với sự tổ chức, hướng dẫn của GV".

Việc sử dụng phương pháp dạy học gắn chặt với các hình thức tổ chức dạy học. Tuỳ theo mục tiêu, nội dung, đối tượng và điều kiện cụ thể để có những hình thức tổ chức thích hợp như học cá nhân, học nhóm; học trong lớp, học ở ngoài lớp... Cần chuẩn bị tốt về phương pháp đối với các giờ thực hành để đảm bảo yêu cầu rèn luyện kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn, nâng cao hứng thú cho người học.

Cần sử dụng đủ và hiệu quả các thiết bị dạy học môn học tối thiểu đã quy định. Có thể sử dụng các đồ dùng dạy học tự làm nếu xét thấy cần thiết với nội dung học và phù hợp với đối tượng HS. Tích cực vận dụng công nghệ thông tin trong dạy học.

3. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực cho giáo sinh các trường trung cấp sư phạm mầm non khi dạy môn Giáo dục học mầm non

Thực hiện phương châm đổi mới phương pháp dạy học, đào tạo, đặc biệt đẩy mạnh việc áp dụng các phương pháp dạy học tích cực trong giảng dạy, chúng ta cần quan tâm đến việc phát huy tính tích cực của HS như: Xác định mục tiêu học tập từng bài, hướng dẫn nắm vững các kiến thức cơ bản, đặt và giải quyết các vấn đề chủ yếu trong bài học, tiến hành đọc tài liệu, tra cứu, chuẩn bị làm bài tập. Những công việc như vậy hỗ trợ cho giáo sinh tự học, dưới sự hướng dẫn của GV một cách tích cực, sáng tạo, đúng với yêu cầu của phương pháp học tập theo hướng tích cực. Ở đây, chúng tôi tập trung nghiên cứu việc sử dụng phương pháp giảng dạy tích cực của GV gắn liền với phương pháp học tập tích cực của giáo sinh theo hướng phát triển năng lực người học khi học môn Giáo dục học mầm non (Chương 11, Giáo dục Mầm non 1, phần II: Tổ chức hoạt động với đồ vật cho trẻ ấu nhi).

Thứ nhất, dạy học thông qua tổ chức liên tiếp các hoạt động học tập, giúp HS tự khám phá những điều chưa biết, không thụ động tiếp thu những tri thức được sắp đặt sẵn. GV là người tổ chức và chỉ đạo HS tiến hành các hoạt động học tập phát hiện kiến thức mới, vận dụng sáng tạo kiến thức đã biết vào các tình huống học tập hoặc tình huống thực tiễn...

Giáo sinh trực tiếp tìm hiểu các bài viết, bài nói về ý nghĩa của việc tổ chức hoạt động với đồ vật cho trẻ ấu nhi; những hình ảnh, trong các buổi kiến tập thường xuyên dưới trường mầm non theo gợi ý của một hệ thống câu hỏi, bài tập GV cho trước.

Cụ thể, với đề tài: "Xâu vòng tặng mẹ" giáo sinh sẽ có thể trả lời được những câu hỏi được định hướng từ trước:

Tổ chức hoạt động đó có ý nghĩa gì trong sự phát triển của trẻ?

Cô giáo tổ chức cho trẻ những hoạt động nào? Ý nghĩa của từng hoạt động?

Khi được tiếp xúc trực tiếp với những đồ dùng, đồ chơi trong quá trình đó mang lại cho trẻ điều gì?

Bằng biện pháp này, giáo sinh độc lập tìm kiếm nội dung tri thức, cảm nhận được ý nghĩa của việc tổ chức hoạt động với đồ vật trong sự phát triển của trẻ ấu nhi, không thông qua sự áp đặt nhận thức trong bài giảng của GV cũng như trong giáo trình. Đây là một biện pháp khá hiệu quả trong việc phát huy tính tích cực tìm tòi, nghiên cứu của giáo sinh và nếu thực hiện tốt người học sẽ có được vốn kiến thức về phương pháp tổ chức hoạt động với đồ vật cho trẻ ấu nhi khi thao tác với đồ vật, đồ chơi. Đồng thời rèn luyện được kĩ năng phân tích và nắm bắt nội dung của bài học.

Thứ hai, chú trọng rèn luyện cho HS biết khai thác sách giáo khoa và các tài liệu học tập, biết cách tự tìm lại những kiến thức đã có, suy luận để tìm tòi và phát hiện kiến thức mới... Định hướng cho HS cách tư duy như phân tích, tổng hợp, đặc biệt hoá, khái quát hoá, tưởng tượng, quy lạ về quen... để dần hình thành và phát triển tiềm năng sáng tạo. Đầu mỗi buổi học trên lớp, nên dành một khoảng thời gian để giáo sinh trình bày kết quả tự học ở nhà cũng như những ghi chép khi dự các hoạt động ở trường mầm non do các GV mầm non tổ chức.

Với biện pháp này, giáo sinh có thể tham gia thực hiện qua các dạng bài tập sau: Cá nhân phải trả lời ngắn gọn bài tập được chỉ định; Bài tập tình huống: Trả lời tình huống hoặc câu hỏi suy luận; Đưa ra nhận xét của mình về các tiến hành hoạt động của GV thông qua đoạn hình ảnh mà GV đã chuẩn bị.

Thứ ba, tăng cường phối hợp học tập cá thể với học tập hợp tác, lớp học trở thành môi trường giao tiếp GV – HS và HS – HS nhằm vận dụng sự hiểu biết và kinh nghiệm của từng cá nhân, của tập thể trong giải quyết các nhiệm vụ học tập chung.

Giáo sinh tham gia hoạt động đóng vai trong giờ học. Đây là hình thức hoạt động đặt học viên vào thế hoàn toàn chủ động, có thể bộc lộ hết trình độ nhận thức, kĩ năng và thái độ của mình trong công việc mà mình lựa chọn. Bao gồm các bài tập:

Sau khi được GV trao đổi và cung cấp những bước hay trình tự thao tác cơ bản để tổ chức hoạt động với đồ vật cho trẻ ấu nhi. GV sẽ giao nhiệm vụ cho từng nhóm đã được chia từ trước.

Nhóm 1: Lựa chọn hình thức gây hứng thú cho trẻ khi tổ chức cho trẻ: Xếp nhà giúp bạn.

Nhóm 2: Giao tiếp và xử lí tình huống khi trẻ thực hiện các thao tác với đồ vật tốt, đúng và hiệu quả: Xếp nhà nhanh, thao tác với đồ vật đúng....

Nhóm 3: Giao tiếp và xử lí tình huống khi trẻ còn lúng túng khi tạo ra sản phẩm: Xếp ngược mái, xếp lệch các khối gỗ...

Sau khi các nhóm thảo luận trong vòng 3 phút và thể hiện tình huống, các nhóm khác sẽ đưa ra nhận xét về cách làm và đề xuất gợi ý (nếu có).

Thứ tư, chú trọng đánh giá kết quả học tập theo mục tiêu bài học trong suốt tiến trình dạy học thông qua hệ thống câu hỏi, bài tập (đánh giá lớp học). Chú trọng phát triển kĩ năng tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau của HS với nhiều hình thức như theo lời giải/đáp án mẫu, theo hướng dẫn hoặc tự xác định tiêu chí để có thể phê phán, tìm được nguyên nhân và nêu cách sửa chữa các sai sót.

Biện pháp này có hiệu quả tâm lí sư phạm rất quan trọng: Giáo sinh tự biểu hiện, tự đánh giá; dạy và học hỏi lẫn nhau; khuyến khích sự hợp tác, cộng đồng trong học tập; phát hiện biểu dương, khen thưởng kịp thời các giáo sinh tích cực, có ý thức đúng với môn học; tạo sự thi đua trong học tập. Qua đó, đánh giá được ý thức và tính tích cực của giáo sinh một cách chính xác.

Có thể nói, đi liền với việc đổi mới phương thức đào tạo đòi hỏi phải có sự đổi mới về phương pháp giảng dạy của GV và phương pháp học tập của người học. Muốn giáo sinh thực hiện các biện pháp học tập tích cực nói trên cần có sự hướng dẫn và chỉ đạo tích cực, khoa học của GV.

Lâu nay, thuyết trình vẫn là phương pháp cơ bản trong giảng dạy của hầu hết các môn học nói chung và môn Giáo dục học mầm non nói riêng. Phương pháp này vẫn có vai trò quan trọng nhất định. Qua đó, người giảng có thể nhanh chóng truyền đạt nội dung tư tưởng, dễ dàng biểu đạt tình cảm, linh hoạt trong mọi ngữ cảnh, mọi đối tượng. Tuy nhiên, phương pháp này dùng nhiều thì dễ gây ra nhàm chán, thầy nói - trò ghi, thầy thường phải độc thoại, người học chỉ được nghe một chiều, tiếp thu một cách thụ động, máy móc, chưa tích cực chủ động nên có những hạn chế trong tiếp thu, thường thì khó nhớ, mau quên; nội dung bài học chưa được thảo luận, tranh luận, bàn bạc một cách sâu sắc; người giảng dạy chưa biết được ý kiến phản hồi từ phía người học, người nghe để làm cơ sở cho việc bổ sung, điều chỉnh nội dung, phương pháp giảng dạy, truyền đạt của mình.

Vi vậy, đổi mới phương pháp giảng dạy, học tập đặc biệt tăng cường sử dụng phương pháp giảng dạy

tích cực theo hướng phát triển năng lực người học môn Giáo dục học mầm non là một yêu cầu bức thiết. Đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm tạo ra sự năng động, tích cực, chủ động, sáng tạo cho người học, để họ nhanh chóng tiếp thu nội dung, làm cho họ hào hứng, phấn khởi trong học tập, đáp ứng được xu hướng đổi mới trong giáo dục hiện nay. Đó là chuyển từ tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học. Cụ thể: Cải tiến các phương pháp dạy học truyền thống; kết hợp đa dạng các phương pháp dạy học; tăng cường sử dụng phương tiện dạy học và công nghệ thông tin hợp lí hỗ trợ dạy học; sử dụng các kĩ thuật dạy học phát huy tính tích cực và sáng tạo; chú trọng các phương pháp dạy học đặc thù bộ môn; bồi dưỡng phương pháp học tập tích cực cho người học.

4. Kết luận

Việc nghiên cứu và áp dụng phương pháp dạy học tích cực vào quá trình giảng dạy theo nhu cầu và xu hướng đổi mới của giáo dục toàn cầu. Có nhiều phương pháp và cách thức tổ chức dạy học tích cực nhằm phát huy tính chủ động, độc lập và sáng tạo của người học, điều đó có ý nghĩa thiết thực trong việc đổi mới phương pháp dạy học hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI, (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW Hội nghị Trung ương 8, khóa XI về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội.
- [2]. Nguyễn Vũ Bích Hiền, *Các xu hướng phát triển chương trình đào tạo theo quan điểm lấy người học làm trung tâm*, Tạp chí Khoa học, số 57, năm 2012, tr.148-155.
- [3]. Đặng Bá Lãm, *Chương trình giáo dục hướng tới phát triển năng lực người học*, Tạp chí Quản lí Giáo dục, năm 2015, tr.47-49.
- [4]. Nguyễn Thanh Sơn, (2015), *Phát triển năng lực người học đáp ứng yêu cầu xã hội tại các trường đại học Việt Nam*, Bản tin Khoa học và Giáo dục, tr.4-7.

RENEWING TEACHING METHODS TOWARDS DEVELOPING PEDAGOGICAL STUDENTS' COMPETENCE IN TEACHING PRE-SCHOOL EDUCATION COURSE AT KINDERGARTEN TEACHERS' TRAINING SCHOOL

Nguyen Thi Huyen
Hanoi childcare-kindergarten teachers' training school
Email: Hoahuyenanhdatt@yahoo.com.vn

Abstract: *In Vietnam higher education, learners' competence development is regarded as a key solution to improve the quality of human resource development and meet the social requirement. The author proposes measures to develop learners' competence through teaching method renewal; applies new teaching techniques towards developing pedagogical students' competence into teaching pre-school Education course at kindergarten teachers' training school.*

Keywords: *Renewal; teaching method; competence development; pre-school Education course.*